

källkoll

Avsnitt 1: Så funkar nyheter

Introduktion och arbetsblad

av Anna Klockar och Mia Vestman

KÄLLKOLL

Om serien

En serie om källkritik på nätet! Viralgranskarna Åsa Larsson och Jack Werner går tillsammans med programledarkollegan Edwin Safari igenom hur information och kommunikation fungerar i digitala medier. De kommer titta närmare på virala snackisar och gå på djupet i nyhetsflödet. Här får du tips om hur du granskar sånt du ser på nätet och lär dig mer om psykologin och strukturen bakom digitala medier.

Programserien Källkoll sänder 10 avsnitt under våren 2021. Varje avsnitt utgår från ett visst tema. De tidigare säsongerna heter Källkoll – corona och Källkoll – USA-valet.

Syfte

Skolan ska fostra medvetna samhällsmedborgare som kan och vill engagera sig i en komplex omvärld där informationsflödet når oss hela tiden och överallt, men inte alltid med tydliga avsändare eller uttalade syften. Med hjälp av Källkoll kan eleverna få arbeta med just detta; genom att reflektera över, och jämföra, olika typer av nyheter och information samt hur dessvärderas vävs elevernas källkritiska medvetenhet in i undervisningen.

Att få våra elever att engagera sig i omvärldsfrågor är i förlängningen en demokratisk fråga. Att eleverna också tänker källkritiskt och funderar över syfte och mål med den information de tar del av blir allt viktigare i det komplexa samhälle som vi lever i. Den här programserien syftar till att skapa intresse för samhällsfrågor hos eleverna, få dem att se hur olika nyheter viktas och värderas och samtidigt bli källkritiska medborgare.

Genom att arbeta med serien tillsammans med det här arbetsmaterialet blir vikten av medvetenhet runt nyhetsrapportering åskådliggjord för eleverna när de ställs inför olika dilemman och samhällsfrågor kopplade till nyhetsvärdering. Målet med serien är i förlängningen att bidra till en starkare tilltro till demokrati och yttrandefrihet.

Målgrupp

Serien är främst tänkt för elever i årskurs 7-9, men kan även passa för elever på gymnasiet.

Om arbetsbladet

Arbetsbladen är avsnittsspecifika och innehåller diskussionsfrågor och uppgifter att arbeta enskilt eller tillsammans med, kopplade till varje episod. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i programmet, med fokus på begreppsförståelse, jämförelser och olika aktiviteter. Till varje avsnitt finns ett antal centrala begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni ser avsnittet för att skapa förförståelse för innehållet och på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. De är också bra att använda för att repetera avsnittets centrala innehåll. I varje avsnitt finns en explainer. I explainern går programledarna igenom det som varit i fokus i programmet. Ett tips är att titta på just detta klipp extra gång, för att repetera avsnittets viktigaste kunskapsinnehåll.

Ur Lgr11, Skolans värdegrund och uppdrag:

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

Kopplingar till kursplanen i samhällskunskap åk 7-9, Lgr11

Ur syftetexten:

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

- ståndpunkter i aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Ur centralt innehåll:

- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Gy11, Gymnasieskolans uppdrag

” Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.”

Avsnitt 1: Så funkar nyheter

Om avsnittet

Jack och Åsa återförenas med Edwin, som blivit en stjärna sedan de sågs sist. Edwin vill skapa uppmärksamhet för det nya Källkoll-programmet och göra en stor nyhet av lanseringen. Varför är vi mer intresserade av vissa nyheter än andra? Hur fungerar nyheter? Och går det att producera egna nyheter? Edwin får en idé.

Dagens begrepp

- Vad innebär begreppen i rutan?
- På vilket sätt är orden och uttrycken kopplade till nyheter?
- Hur kan begreppen påverka oss i vår vardag?

klickbait	nyhetsvärdering
undersökande journalistik	scoop
närhet i tid och rum	pågående händelser
kulturell närhet	medieskugga
advertorial	effekt

Dagens citat

”Tidningarna skriver ju mer om något om en kändis är inblandad.”

- Jack säger att det är mer troligt att något blir en nyhet om en kändis är inblandad. Varför är det så, tror du?
- Försök komma på nyheter där kändisar är inblandade. Vilka kändisar handlar det om och vad är fokus i nyheten?

Dagens fundering – medieskugga

Alla händelser blir inte nyheter trots att de kanske är både viktiga och berör många.

- Vad menas egentligen med uttrycket ”medieskugga”?
- Vem, eller vilka eller vad, är det som styr över vad som faktiskt blir nyheter?
- Hur kan medieskugga påverka vår bild av omvärlden och det som pågår runt om oss?

Dagens explainer

Diskutera innehållet i explainern utifrån följande frågor.

- Vad innebär ”nyhetens formel eller recept”?
- Vilken av nyhetsingredienserna tycker du är viktigast?
- Varför försöker ibland reklam efterlikna artikelns format?
- Vad står i ingressen till en artikel?
- Diskutera: Vem, vilka eller vad är det som styr över vad som faktiskt blir nyheter?

Dagens uppgift

Nya nyheter som slocknar snabbt, gamla nyheter som plötsligt får liv igen. Nu är det ni som är journalister och ska välja vilka nyheter som ska lyftas i tv/tidning/radio.

- Välj ut en händelse som ni tycker förtjänar att bli en nyhet. Det kan vara något som hänt i er närhet eller något ni hört talas om. (Men det är viktigt att händelsen är sann!) Ge nyheten en passande rubrik och ingress. Motivera också varför denna händelse är värd att lyfta.
- Välj ut en gammal nyhet, något som hänt tidigare, som ni tycker att det är värt att skaka liv i. Motivera också varför denna händelse är värd att lyfta igen.
- Välj ut tre nyheter, online eller i en papperstidning. Ta bort rubrikerna och be sedan en kamrat hitta på nya rubriker till nyheterna. Blev det likt originalet?

Arbetsbladet är skapat av Anna Klockar och Mia Vestman tillsammans med UR

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas. Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).